

Samisk språkteknologi

ved

Universitetet i Tromsø

To integrerte prosjekt

Samisk tekstanalyse (Univ. i Tromsø)

- Lene Antonsen
- Saara Huhmarniemi
- (Marit Julien)
- Ilona Kivinen
- Trond Trosterud
- Linda Wiechetek

Samisk stavekontroll (Sámediggi)

- Børre Gaup
- Sjur Nørstebø Moshagen
- Thomas Omma
- Maaren Palismaa
- Tomi Pieski

<http://giellatekno.uit.no/>

<http://www.divvun.no/>

Disposisjon

Grunnlaget vi bygde på
Målsetjing for dei samiske
språkteknologiprojekta

Resultat

Kva kan resultatata brukast til?

Perspektiv framover

Disposisjon

Grunnlaget vi bygde på

Målsetjing for dei samiske
språkteknologiprojekta

Resultat

Kva kan resultatata brukast til?

Perspektiv framover

Tidlegare arbeid med samisk

Nordsamisk

- Pekka Sammallahti, Kimmo Koskenniemi: Utkast til nordsamisk morfologisk analysator (substantiv, verb)
- Pekka Sammallahti: Nordsamisk-finsk ordbok (samisk del)

Lulesamisk

- Anders Kintel: Lulesamisk-norsk ordbok (lulesamisk del)

Inspirasjonskjelder

Inspirasjon frå Helsingforsmiljøet:

- Kimmo Koskenniemi: Metodar for grammatisk analyse
- Fred Karlsson: Metodar for syntaktisk analyse
- Lingsoft OY: Oppsett for språkteknologisk infrastruktur

Programvare:

- Xerox: Basisverktøy for kompilering av grammatiske analysatorar
- VISL, Odense: Programvare for syntaktisk analyse

Vevgrensesnitt:

- Tekstlaboratoriet, Oslo: Oppsett for vevgrensesnitt

Arbeid i Tromsø før KUNSTI

2000

- Sjur Moshagen, Trond Trosterud: Analysator for sørsamiske substantiv

2001-2003

- Trond Trosterud: Nordsamisk analysator, prototype for lulesamisk analysator (med minimalt leksikon)
- Trond Trosterud: Inventering av enare- og skoltesamisk

Disposisjon

Grunnlaget vi bygde på
**Målsetjing for dei samiske
språkteknologiprojekta**

Resultat

Kva kan resultatata brukast til?

Perspektiv framover

Tekstanalyseprosjektet

Lage program for syntaktisk analyse av nord- og lulesamisk

Analysere eit større tekstkorpus

Gjere resultata tilgjengelege via eit vevgrensesnitt

... meir ambisiøse mål for nord- enn for lulesamisk, pga. eit betre grunnlag for nordsamisk

Sametinget sitt prosjekt

Lage ordrette- og orddelingsprogram for nord- og lulesamisk

Gjere dei tilgjengeleg for relevante plattformar

- (Windows, Mac, Linux)

... og dei viktigaste brukarprogramma

- (kontor-, redigerings-, kommunikasjons- og publiseringsprogram)

Felles mål, overlapping

Begge prosjekta var avhengige av å

- fylle ut og perfektionere dei grammatiske analysatorane for nord- og lulesamisk
- arbeid med innsamling av og infrastruktur for tekst (korpus)
- dokumentere arbeidet

Skilnad prosjekta imellom

Ikkje same endeleg mål:

- syntaktisk analysator vs. retteprogram

Ikkje same innfallsvinkel:

- deskriptiv vs. normativ

Bieffekt: Eit godt samarbeid

Felles kjeldefiler i felles versjonskontrollsystem

Fellesmøter

Felles dokumentasjon

Arbeid på felles problemstillingar

- framfor alt knytt til den morfologiske analysatoren og korpuset

«Bytte» av arbeid:

- folk frå det eine prosjektet har til ein viss grad vore involvert i arbeid relevant for det andre

Disposisjon

Grunnlaget vi bygde på
Målsetjing for dei samiske
språkteknologiprojekta

Resultat

Kva kan resultatata brukast til?

Perspektiv framover

Fellesresultat

Morfologiske analysatorar

- analyserer og genererer ei kvar ordform

Korpusinnsamling

- einspråkleg korpus
- tospråkleg parallellkorpus (til no: nordsamisk og bokmål)
- grammatisk analyse av desse tekstane

Dokumentasjon

- tilgjengeleg på internett

Retteprogramprosjektet

Betaversjon til testing på Microsoft Office blir gjort tilgjengelig no i februar

Prosjektet blir avslutta i 2007

Det blir ein liten etterbruksorganisasjon som skal halde programma ved like

Tekstanalyseprosjektet

... har laga

- syntaktiske analyseprogram og
- søkbare korpus

... og alt dette på internett

Bures bohtin sámi giellateknologiiija prošektii

- ▣ [Introdukšuvdna](#)
- ▣ [Interaktiivalaš prográmmat](#)
- ▣ [Interaktiivalaš teavsttat](#)
- ▣ [Eará gielat](#)

PDF

Introdukšuvdna

Dát lea Sámi giellateknologiiija prošeavtta ruovttosiidu.

Romssa universitehta Sámi instituhtas lea Sámi giellateknologiiija prošeakta (2001-) jođus. Prošeavtta ulbmil lea ráhkadit morfologalaš analyseren- ja disambiguerenprográmma davvisámegillii. Dás sáhtát lohkat eambo sihke prošeavtta eará ulbmiliid ja prošeavtta vuoddoteknologiija ja lingvisttalaš filosofiija birra.

Interaktiivalaš prográmmat

[Davvisámegiela analyseren](#)

[Davvisámegiela genereren](#)

[Julevsámegiela analyseren](#)

[Julevsámegiela genereren](#)

[Lullisámegiela analyseren](#)

[Lullisámegiela genereren](#)

[Lohkosániid genereren davvi-, julev- ja lullisámegillii](#)

Interaktiivalaš teavsttat

Dál lea vejolaš ohcat giellaohpalaš konstrukšuvnnaid min interaktiivalaš teavsttas.

[Davvisámegiela interaktiivalaš korpus](#) (čilgehusat engelasgillii)

[Leksikálalaš ressursat: frekveansalisttat, a tergo-listtat, jna.](#) (čilgehusat engelasgillii)

Eará gielat

[Færsulluid giella](#) (čilgehusat engelasgillii)

[Ruonáeatnanlaš giella](#) (čilgehusat engelasgillii)

Davvisámegiella

- **Álgosiidu**
- Giellapolitiikka
- Plána
- Mo reaidut ráhkaduvvojit
- Máttasámegiella
- Rievdadusat (engelasgillii)
- **Preassadieđáhusat**
- Sáddes fiillaid midjiide

 built with
 Apache Forrest

Divvun - sámi korrektuvrareaiddut

 Font size: **Reset** -a +a

- [Mii Divvun lea?](#)
- [Duogáš](#)
- [Organiseren](#)
 - [Prošeavtta stivra](#)
 - [Prošeavtta bargit](#)
- [Gárvves korrektuvrareaiddut](#)
- [Prošeavtta giellapolitiikka](#)
- [Dárbašlaš linkkat](#)

Mii Divvun lea?

Divvun lea prošeakta, man Norgga Sámediggi lea álggahan. Ulbmil lea ráhkadit sámegeielat korrektuvraprográmmaid. Dál vuos ráhkaduvvo korrektuvraprográmma ja sátnjuohkin davvisámegiela várás, ja korrektuvraprográmma julevsámegiela várás. Dán prioriterema birra logat eanet [dáppe](#). Reaidut galget doaibmat dábáleamos kantuvraprográmmain Windows:as, Linux:as ja Mac:as

Duogáš

Prošeakta vuos plánejuvvui, ja de biddjui johtui Sámedikki sávaldaga mielde addit sámegeielagiidda ja earáide, geat háldit sámegeiela čállit, seamma reaiduid go dárogeiela giin leat. Erenoamážit dát lea dehálaš dannego ollu sámegeielagat eai leat oahppan sámegeiela čállit. Prošeakta lea danne oassi strategijias nannet sámegeiela, ja buoridit sámegeiela eavttuid čállingiellan.

[Sámediggi](#) ⇨, [Gielda- ja quovlodepartemeanta](#) ⇨, [Oahpahuš- ja dutkandepartemeanta](#) ⇨ ja [Kultur- ja girkodepartemeanta](#) ⇨ leat ruhtadan prošeavtta.

Mii áigut ráhkadit korrektuvraprográmmaid, mat leat heivehuvvon sámegeilli nugo lea Norggas, Ruotas ja Suomas. Dannego prošeakta čađahuvvo oalát Norgga prošeaktan, de soaitá válmmas prográmmain dát dihttot, muhto mii geahččalit ráhkadit daid dainna lágiin ahte juohkehaš sáhtá geavahit daid.

Organiseren

Prošeakta gullá Sámediggái. Das lea iežas prošeaktastivra mas leat miellahtut Sámedikkis, departemeanttain ja Romssa universiteahtas.

Languages

- Index
- Common makefile

Common Linguistic Resources

Corpus overview

Northern Sámi

- Index

Infrastructure

Flowchart

- Preprocessor
- Makefile

Word analysis

Sentence analysis

Testing

- Normativity issues

Lule Sámi

Southern Sámi

Enare Sámi

Skolt Sámi

A flowchart over the sme files for morphological parsing

- [A flowchart over the sme files for morphological parsing](#)

A flowchart over the sme files for morphological parsing

This flowchart gives an overview of how the sme sourcefiles are related. In principle, the other lg files are arranged in the same

The main lex file

Separate lex files for different POS (parts of speech)

```
sme-lex.txt
```

```
Root
```

```
LEXICON GOAHTI <
+N DEVNVCASE ;
...
```

```
noun-sme-lex.txt
viessu GOAHTI ;
...
```

```
verb-sme-lex.txt
...
```

```
adj-sme-lex.txt
...
```

From the Root lexicon, there are pointers to each POS. The files for nouns, verbs and adjectives point back to the sme-lex.txt file, and are directed to their respective sublexica.

(the auxiliary verbs are also found in the verb file)

vo kála#guovddáš vo kála#guovddáš LEXDIMINC ;
giella#guovddáš giella#guovddáš LEXDIMINC ;
sku vla#guovddáš sku vla#guovddáš LEXDIMINC ;
xoson nja#guovddáš xoson nja#guovddáš LEXDIMINC ;
eaome#guovddáš eaome#guovddáš LEXDIMINC ;

**Sámi
giellatekno**

Ruoktu

Sámi riehtačállinprošeakta

TechDoc

Search the site with google

Search

English

Last Published: 11/21/2006 11:21:28

In English

Start page

Project

Background

Interactive programs

Introduction

Analyze and disambiguate Northern Sámi

Analyze Lule Sámi

Analyze Southern Sámi

Generate Northern Sámi

Generate Lule Sámi

Generate Southern Sámi

Generate numerals

Northern Sámi analyzer and disambiguator

[Here you may analyse and disambiguate Northern Sámi words](#)

Here you may analyse and disambiguate Northern Sámi words

If you don't have a Sámi keyboard for Linux, Mac OSX or Windos XP, the letter "á" can be inserted from the keyboard. The special characters "č, đ, ŋ, š, t, ž" may be written as c1, d1, n1, etc.

Write or paste the words in the window, and press the "Analyze" or "Reset" button. Grammatical tags are explained [here](#).

The options "Analyze" gives all possible analyses, whereas the (default) option "Disambiguate" gives only the analyses appropriate for the given sentence. The program may also hyphenate the text for you, or add syllable boundaries, in which case it will not give a grammatical analysis. Choose "Hyphenate".

Type word forms:

```
Kárášjoga olbmuid heagga ja dearvvašvuohta lea  
heajut dilis, go ambulánssa radio ii leat gielddas  
doaimman badjel njealji vahkkui.  
– Dát leat dohkketmeahttumis dilli, dadjá  
ambulánsavuoddji Raymon Sakshaug.
```

Character coding: utf-8 latin1

Analyse

Disambiguate

Hyphenate

Analyze

Reset

Sámi instituhtta, Romssa universitehta

Copyright © Sámi giellateknologijaprošeakta.

Kárášjoga

Kárášjohka N Prop Plc Sg Acc @OBJ

olbmuid

"olmmoš" N Pl Gen @GN>

heagga

heagga N Sg Nom @SUBJ

ja

ja CC @CC-NP

dearvvašvuohta

dearvvašvuohta N Sg Nom @SUBJ

lea

lea V IV Ind Prs Sg3 @+FAUXV

heajut

"headju" A Comp Attr @AN>

dilis

dilli N Sg Loc @ADVL

,

, CLB

go

go CS @CS-VP

ambulánsa

"ambulánsa" N Sg Gen @GN>

radio

radio N Sg Nom @SUBJ

ii

ii V IV Neg Ind Sg3 @+FAUXV

leat

leat V IV Ind Prs ConNeg @+FAUXV

gielddas

gielda N Sg Loc @ADVL

doaibman

doaibmat V IV PrfPrc @-FMAINV

badjel

badjel Pr @ADVL

njealji

njeallje Num Sg Gen @GP<

vahkkui

vahkku N Sg Ill @ADVL

,

. CLB <<<

voká|a#guovddáš; voká|a#guovddáš LEXDIMINC;
giel|a#guovddáš; giel|a#guovddáš LEXDIMINC;
skuv|a#guovddáš; skuv|a#guovddáš LEXDIMINC;
voká|n|a#guovddáš; voká|n|a#guovddáš LEXDIMII
eaome#guovddáš; eaome#guovddáš LEXDIMINC;

Sámi giellatekno

Ruoktu

Sámi riektáčállinprošeakta

TechDoc

Search the site with lucene

Search

Last Published:

► English

▼ In English

▫ Start page

► Project

► Background

▼ Interactive programs

▫ Introduction

▫ Analyze and disambiguate Northern Sámi

▫ Analyze Lule Sámi

▫ Analyze Southern Sámi

▫ **Generate Northern Sámi**

▫ Generate Lule Sámi

▫ Generate Southern Sámi

▫ Generate numerals

North Sámi generator

PDF

▫ [Here you may generate Northern Sámi word forms](#)

Here you may generate Northern Sámi word forms

Write The Sámi special letters as usual (in Unicode). If you don't have a modern computer, or otherwise don't have access to the Sámi letters, you may write like this: "á" as á, but the other six letters with basic letter + the digit 1, like this: "c1, d1, n1, s1, t1, z1", and choose **Latin 1** below. Write the word and grammatical specification in the window, and press the "Generate" or "Reset" (= "Sihko") button. Grammatical tags are explained [here](#). In order to get e.g. *viesus*, write **viessu+N+Sg+Loc**.

Type word form:

Character coding: utf-8 latin1

Generate

Reset

← → ↻ + <http://sami-cgi-bin.uit.no/cgi-bin/smi/smi.cgi?text=ambulánsa%2BN%>

Sámi instituhtta, Romssa universitehta

Copyright © Sámi giellateknologijaprošeakta.

ambulánsa+N+Sg+Com => ambulánsain

Korpus

Einspråklege korpus:

- Nordsamisk: 4 202 318 ord
- Lulesamisk: 121 640 ord (ikkje konvertert til xml)
- Sørsamisk: 172 510 ord (ikkje konvertert til xml)

Parallelkorpus

- Bokmål → nordsamisk
 - Sametingsprotokollar, offentlege utgreiingar
- Bibeltekstar
 - Nordsamisk: NT, 1Mos, Salmane
 - Lulesamisk: NT
 - Sørsamisk: ca. 3 bøker frå NT og 5 frå GT

Korpusstruktur

Strukturerte tekstkorpus

- originalane er urørt – *fil.doc, fil.html, fil.pdf, ...*
- manuelt redigert metafil – *fil.doc.xsl, fil.html.xsl, fil.pdf.xsl*
 - store «æøå-problem», språkattkjenning, merking av feil
- konvertert fil – *fil.doc.xml, fil.html.xml, fil.pdf.xml*

dtd – definisjon for tekststruktur

- metadatainformasjon
- hierarkisk tekststruktur
- ulike teksttypar (overskrifter, brødtekst, lister, tabellar, ...)

Korpusa kan når som helst bli generert på nytt

Vevgrensesnitt

Tilgjengeleg på nett via eit grensesnitt frå Tekstlaboratoriet i Oslo (takk framforalt til Lars Nygård)

- <http://giellatekno.uit.no/text.en.html>
- Brukarnamn: **sami**
- Passord: **giella**
- (Vi vil dele korpuset i ein open og ein lukka del, pga. opphavsrett)

Både ein- og fleirspråklege korpus er søkbare via lemmaform og grammatisk analyse

Northern Saami interactive text corpus

PDF

- ▣ [Text search](#)
 - ▣ [The search interface](#)
 - ▣ [The texts](#)
 - ▣ [About the corpus](#)

Text search

Here you may search for text and grammatical functions in a Saami text corpus. The corpus will eventually be password protected, but so far it only contains public texts. There is thus a dummy user name, **sami**, and a dummy password, **giella**.

[Click here to search the corpus](#) ↗

The search interface

The first search field is in the box above the text options ». For each word you fill in, you may or may not specify its grammatical properties (if you don't, but ask for the lemma form, you will get all inflected forms of the word in question. If you have several search words, you may specify the minimum and/or maximum number of words you allow between them. You may also leave the text field empty, and search for, say, any verb in the past tense indicative followed by a locative noun. The search interface makes it possible to search for sentences with specific words, grammatical categories, and (indirectly) grammatical constructions.

Syntaktiske taggar

Basisfunksjonar:

- @SUBJ, @OBJ, @+FMAINV, @ADV, ..

Komplement:

- @GP> (genitivkomplement til P på høgresida)
- @GP< (genitivkomplement til P på venstresida)
- ...

Taggar for ikkje-lingvistisk definerte tekstelement

- @HNOUN, @TITLE, @APP, ...

<input type="text" value="leat"/> <input type="button" value="options »"/> <input type="text" value="lemma form"/> <input type="button" value="+"/> <input type="button" value="-"/>	interval: <input type="text"/> ☐ min ☐ max	<input type="text" value="accusative"/> <input type="button" value="options »"/> <input type="text" value="verb"/> <input type="button" value="+"/> <input type="button" value="-"/>
---	--	---

Regular expressions:

Search within:

Hits per page:

Max results :

Randomize

Context:

sentence

word

left

right

corpus-id

Sami Corpus

Developed by [Sami language technology project](#),
in cooperation with [The Text Laboratory](#).

volkåla#guovddášvolkåla#guovddáš LEXDIMINC;
 giella#guovddášgiella#guovddáš LEXDIMINC;
 skuvla#guovddášskuvla#guovddáš LEXDIMINC;
 giella#guovddášgiella#guovddáš LEXDIMINC;
 eaome#guovddáš:eaome#guovddáš LEXDIMINC;

*Sámi
giellatekno*

tektlab.

CWB expression: "[[(lemma="leat" %c)][[(case="Acc")][[(pos="V")]]]] ;"

Action:

Hits found: 76

Results pages: [1](#) [2](#) [3](#) [4](#)

[104](#) Sámediggeráddi **lea áigodagas doallan** 5 čoačkkima , dain 3 telefončoačkkima , ja giedahallan 27 ášši .

[616](#) Sámediggi **lea Sámediggeplánas ovddidan** dárbbu sierra sámi dutkan ja alit oahpu stuorradiggediedáhussii .

[823](#) Áigeovdilis vejolašvuohta maid fertešii čielggadit **lea rájá rahpan** Supmii , nu ahte luossabivdit sáhttet Supmii vuovdit luosaid , ja ahte Suoma beale luossaoastiide addojuvvo vejolašvuohta oastit luosaid Norgga bealde .

[957](#) Sámediggi oaidná ahte kulturráddi **lea ruđaid prioriteren** biergasiidda mat mánáidgárddiin galget geavahuvvot sámi giela ja kultuvrra gaskkusteapmái .

[1017](#) Giellarádi bargun **lea maid suokkardit** usiid .

[1223](#) Sámediggi oaidná ahte kulturráddi **lea ru** biergasiidda mat mánáidgárddiin galget geavahuvvot sámi giela ja kultuvrra gaskkusteapmái .

lemma: ruhta
pos: N
syn: @OBJ
number: Pl
case: Acc

[1283](#) Giellarádi bargun **lea maid suokkardit** oahppogirjemanusiid .

[1575](#) Sámediggi **lea sámi álbmotválljen** orgána mii bargá sámi álbmoga ovddas .

[2484](#) Dás lea maid sáhka olmmošvuoigatvuodas maid eamiálbmot lea massán , stáhta morálalaš ja politihkalaš geatnegasvuodas fasttášit dan mo **lea sápmelaččaid vealahan** , ja geavahit vejolašvuođa soabadeami , árvvusatnima ja ovttáárvosašvuođa vuodul ásahit odđa vuodu sápmelaččaid ja Norgga stáhta gaskka.Dán vuodul dáhttu Sámediggi Stuorradikki dahkat vejolažžan njulget dan vearrivuoda mii lea dahkkojuvvon .

CWB expression: "([lemma="leat" %c][[case="Acc"]][[pos="V"]]) ;"

Action:

Hits found: 76

Results pages: [1](#) [2](#) [3](#) [4](#)[104](#) Sámediggeráddi **lea áigodagas doallan** 5 čeahkkima , dain 3 telefončeahkkima , ja gieđahallan 27 ášši .[616](#) Sámediggi **lea Sámediggeplánas ovddidan** dárbbu sierra sámi dutkan ja alit oahpu stuorradiggedieđáhusii .[823](#) Áigeguovdilis vejolašvuođas **lea rájá rahpan** Supmii , nu ahte luossabivdit sáhttet Supmii vuovdit vo vejolašvuohta oastit luosaid Norgga bealde .[957](#) Sámediggi oaidná ahte kulturen **lea rájá rahpan** **prioriteren** biergasiidda mat mánáidgárddiin galget geavahuvvot sámi giela ja kultuvrra gaskkusteapmái .

lemma: Sámediggeplána
pos: N
syn: @OBJ
number: Sg
case: Acc

[1017](#) Giellarádi bargun **lea maid suokkardit** oahppogirjemanusiid .[1223](#) Sámediggi oaidná ahte kulturráddi **lea ruđaid prioriteren** biergasiidda mat mánáidgárddiin galget geavahuvvot sámi giela ja kultuvrra gaskkusteapmái .[1283](#) Giellarádi bargun **lea maid suokkardit** oahppogirjemanusiid .[1575](#) Sámediggi **lea sámi álbmotválljen** orgána mii bargá sámi álbmoga ovddas .[2484](#) Dás lea maid sáhka olmmošvuoigatvuođas maid eamiálbmot lea massán , stáhta morálalaš ja politihkalaš geatnegasvuođas fasttášit dan mo **lea sápmelaččaid vealahan** , ja geavahit vejolašvuođa soabadeami , árvvusatnima ja ovttaárvosašvuođa vuodul ásaht odđa vuodu sápmelaččaid ja Norgga stáhta gaskka.Dán vuodul dáhttu Sámediggi Stuorradikki dahkat vejolažžan njulget dan vearrivuoda mii lea dahkkojuvvon .

Litt meir om analysatorane

Oversyn

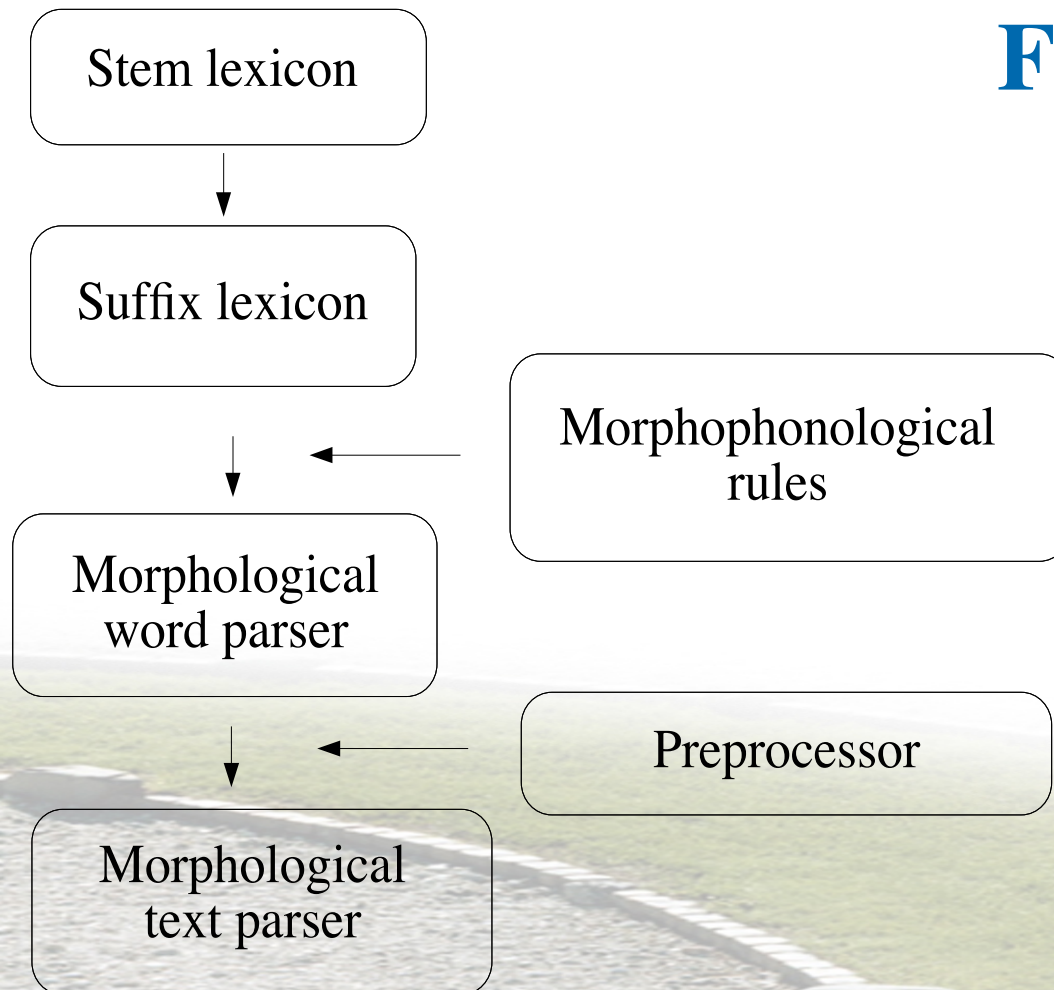
Grammatisk analysator

- Fonologi
- Morfologi og leksikon

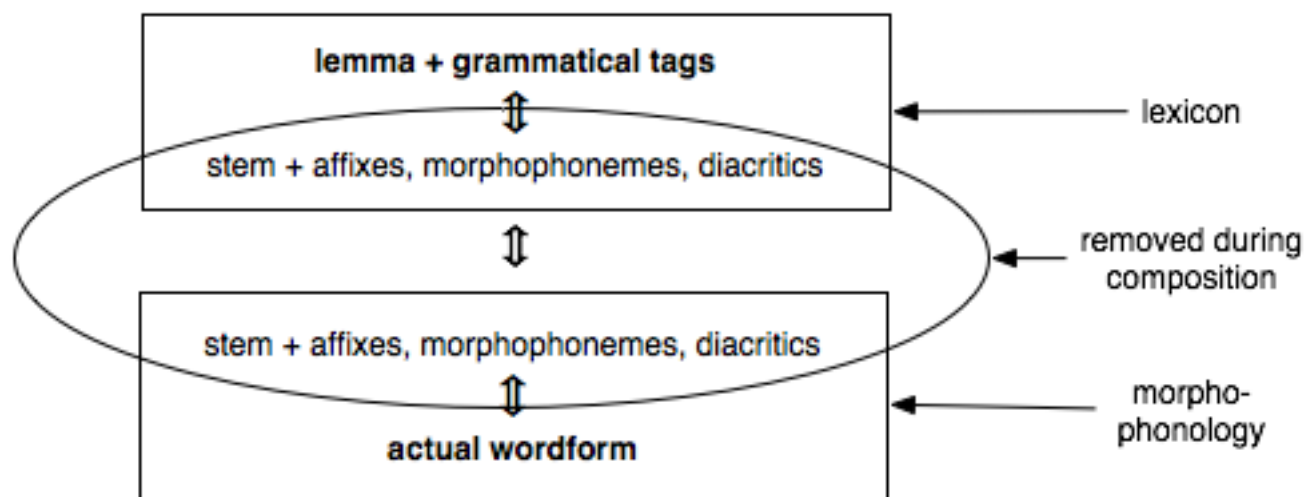
Disambiguering og syntaktisk analyse

Flytskjema

Serielle transdusarar

Disambiguering

"<Mii>"
"mun" Pron Pers Pl1 Nom
"mii" Pron Interr Sg Nom

"<eat>"
"ii" V Neg Ind Pl1

"<leat>"
"leat" V Ind Prs Pl1
"leat" V Ind Prs Pl3
"leat" V Ind Prs Sg2
"leat" V Inf
"leat" V Ind Prs ConNeg

"<dan>"
"dat" Pron Dem Sg Acc
"dat" Pron Dem Sg Gen
"dat" Pron Pers Sg3 Acc
"dat" Pron Pers Sg3 Gen

"<muitalan>"
"muitalit" V PrfPrc
"muitalit" V Actio Gen
"muitalit" V Actio Nom
"muitalit" V Ind Prs Sgl

"<.>"
" ." CLB

"<Mii>"
"mun" Pron Pers Pl1 Nom

"<eat>"
"ii" V Neg Ind Pl1

"<leat>"
"leat" V Ind Prs ConNeg

"<dan>"
"dat" Pron Pers Sg3 Acc

"<muitalan>"
"muitalit" V PrfPrc

"<.>"
" ." CLB <<<

Reglane attom disambigueringa

"<Mii>"

"mun" Pron Pers Pl1 Nom
"mii" Pron Interr Sg Nom

Fleirtalspronomen
fordi verbet står i
fleirtal

"<eat>"

"ii" V Neg Ind Pl1

"<leat>"

"leat" V Ind Prs Pl1
"leat" V Ind Prs Pl3
"leat" V Ind Prs Sg2
"leat" V Inf
"leat" V Ind Prs ConNeg

leat står etter nektingsverbet, det er
altså ikkje Inf eller personbøygd form

"<dan>"

"dat" Pron Dem Sg Acc
"dat" Pron Dem Sg Gen
"dat" Pron Pers Sg3 Acc
"dat" Pron Pers Sg3 Gen

Ikkje demonstrativ, sidan det ikkje står foran
adjektiv eller substantiv
- Ikkje genitiv, sidan det ikkje står etter talord eller
preposisjon, og ikkje foran substantiv, adjektiv eller
postposisjon

"<muitalan>"

"muitalit" V PrfPrc
"muitalit" V Actio Gen
"muitalit" V Actio Nom
"muitalit" V Ind Prs Sgl

Partisipp, sidan det står som
komplement til nektingsverb

"<.>"

".." CLB

Disposisjon

Grunnlaget vi bygde på
Målsetjing for dei samiske
språkteknologiprojekta

Resultat

Kva kan resultatata brukast til?

Perspektiv framover

Ordretteprogramma

Dei samiske skriftspråka er unge (1979, 1983)

- Ingen fødd før 1980 har lært å lese og skrive på skolen
- Mesteparten av den teksten samar les, er på norsk, svensk eller finsk

Manglande kjennskap til ortografien er ei hindring for å skrive samisk

- Svært få samar fødd før 1980 er skriveføre
- Samisk tekst (anna enn nyskrivne avisartiklar og skjønnlitteratur) er som oftast omsetjingar frå norsk, svensk eller finsk

Retteprogram for samisk vil gjere det mogleg for langt fleire å skrive samisk

Analyseprogramma og korpusa

Blant språkforskarar er det stor interesse for samisk, men data er vanskeleg tilgjengeleg

- analyserte korpora vil utvide det empiriske grunnlaget til forskarane

For første gong er parallellkorpus tilgjengeleg

- det blir mogleg å drive med kontrastive studier av samisk
- det vil gjere samisk terminologiarbeid langt meir effektivt

Med ordfrekvensdata får vi vite korleis det samiske ordforrådet oppfører seg

Bruksområde som treng programma våre

Leksikografi

Informasjonssøk

Maskinomsetjing

Tekst-til-tale

...

Overføring til andre prosjekt

Språkteknologiprojekt fell som regel innfor ein av desse tre kategoriane:

1. *Kommersielle prosjekt* — lukka for innsyn
2. *Akademiske prosjekt* — opne, men ikkje innretta på praktisk bruk, eller ikkje skalert opp til full dekning
3. *Open kjeldekode-prosjekt* — opne, praktiske siktemål, men med gammal eller for enkel teknologi til å vere brukbare for andre språk enn dei med svært enkle bøyingsmønster (engelsk, indonesisk, maori, ...)

Overføring til andre prosjekt

Språkteknologiprojekt fell som regel innfor ein av desse tre kategoriane:

1. *Kommersielle prosjekt* — lukka for innsyn
2. *Akademiske prosjekt* — opne, men ikkje innretta på praktisk bruk, eller ikkje skalert opp til full dekning
3. *Open kjeldekode-prosjekt* — opne, praktiske siktemål, men med gammal eller for enkel teknologi til å vere brukbare for andre språk enn dei med svært enkle bøyingsmønster (engelsk, indonesisk, maori, ...)

Prosjektet vårt er *både* ope og laga for praktisk bruk, og derfor relevant for andre språksamfunn

Døme på overføring så langt

Grønlandsk

- ordretteprogram
- neste steg: syntaktisk analyse

Komi

- integrert ordbok (komi – finsk/engelsk) og analysator for komi
- moglege neste steg:
 - utvikle analysatoren betre
 - koble den finsk/engelske sida til finske/engelske analysatorar

Disposisjon

Grunnlaget vi bygde på
Målsetjing for dei samiske
språkteknologiprojekta

Resultat

Kva kan resultatata brukast til?

Perspektiv framover

Konkrete framtidsplanar

Lage pedagogisk programvare

Vidareutvikle dei analyseprogramma vi har

Utvide til analysatorar for andre samiske språk

Integrere analysatorane vår med ordbøker

Grønlandsk: syntaktisk analyse

Langsiktige planar

Informasjonssøk

Tekst-til-tale

Maskinomsetjing

...

Oppsummering

Vi arbeider i eit hundreårsperspektiv

Dette og det førre NFR-finansierte prosjektet har lagt grunnlaget for arbeid med samisk språkteknologi det neste hundreåret